

FRÅN MÄSTARE TILL FÖRETAGGARE

FRÅN MÄSTARE TILL FÖRETAGARE

Utgivare: Skills Finland rf

Redaktionsarbete: Emmi Oksanen

Översättning: Lingsoft Oy

Layout och ombrytning: Viestintätoimisto VCA Oy

Pärmens bilder: Tarmo Valmela, Silja Lindqvist, Juha Roininen, Antti Varonen

Tryckeri: Savion Kirjapaino Oy

Helsinki 2015

FRÅN MÄSTARE TILL
FÖRETAGARE

Innehåll

Mika Tammilehto, direktör, enheten för yrkesutbildning, undervisnings- och kulturministeriet

Inledning..... 5

Veli-Matti Lamppu, utbildningspolitisk direktör, Företagarna i Finland

Företagsamhet är inte en gen, utan en attityd 6

Tuija Laukkanen, undervisningsråd, Utbildningsstyrelsen

Företagsamhet i läroplanerna..... 10

Pekka Karukka, yrkeslärare, Oulun seudun ammattiopisto
Anne Säämänen, lektor, Koulutuskeskus Salpaus

Finland förde Mästare-tävlingens framgångsgren till EuroSkills..... 14

Paula Hyytiäinen, chef för undervisningssektorn, Suomen Liikemiesten Kauppaopisto

Läroanstalterna satsar på undervisning i företagsamhet 20

Iiris Salminen, studerande, Oulun seudun ammattiopisto
Roosa Posti, studerande, Oulun seudun ammattiopisto

EuroSkills 2014 gav självförtroende och mod..... 24

Thomas Vasenius, lektor, Omnian ammattiopisto

Företagarglädje för studerande vid anläggning av grönområden 28

**Så här beaktar du företagsamhet i gren som gren
och utnyttjar den också i övrig undervisning..... 32**

Heikki Timonen, kommerseråd, styrelseordförande, Machinery Group

Företagande är iver och ansvar 34

Petteri Heimonen, vd, Pettersteel Oy

Företagandet lyfter Finland 38

Heidi Parkkinen, Siiri Härmä, Riku Korhonen och Vili Heiskanen

De unga företagarna kommer 42

Eija Alhojärvi, verksamhetsledare, Skills Finland rf
Pekka Matikainen, Mästare-chef, Skills Finland rf

Slutsatser..... 46

Inledning

Yrkesutbildningen och yrkesskicklighets-tävlingarna främjar företagande

Företagsamhet handlar om individens förmåga att omvandla idéer till produktiv verksamhet – oberoende av om det är fråga om affärsverksamhet eller något annat. Det handlar om kreativitet, innovationsförmåga och risktagning, liksom om förmåga att planera och leda verksamhet så att man uppnår sina mål. Företagsamhet och en företagarrattityd behövs i dagens Finland, för den pågående omvälvningen av arbetslivet förebådar många förändringar i såväl lönearbete som företagsverksamhet. I framtiden är företagande ett allt mer beaktansvärt alternativ för att sysselsätta sig själv och andra. En företagarrattityd kommer allt vara allt viktigare också för löntagare. Det ger arbetstagaren större insikt om sitt eget arbete och dess betydelse för en större helhet – och hjälper oss att ta vara på möjligheter.

Yrkesutbildningen erbjuder en praktiskt inriktad väg till företagsamhet. Utöver en stark yrkeskompetens får alla yrkesstuderande grundläggande kunskaper om företagsverksamhet och beredskap att arbeta företagarmässigt även som löntagare. De som planerar att bli företagare kan dessutom välja en studieväg med fokus på företagsamhet och inkludera valfria examensdelar som stöder företagande i sin examen.

I Finland är yrkesskicklighetstävlingarna en del av utvecklingen av yrkesutbildningen. Med hjälp av tävlingarna vill man öka kännedomen om och respekten för yrkesutbildningen och yrkeskompetensen, synliggöra reformer i yrkesutbildningen och utveckla nya pedagogiska lösningar för yrkesutbildningen. I Mästare-tävlingen ingår företagsamhet både som en separat gren och som en gemensam tyngdpunkt för alla grenar. Tävländande och företagande stöder varandra, för de har mycket gemensamt: de kräver och utvecklar samma egenskaper.

Boken Från Mästare till företagare ger en mångsidig bild av hur företagsamheten och företagarrattityden har förts framåt inom yrkesskicklighetstävlingarna och samtidigt inom hela yrkesutbildningen. Av artiklarna framgår vad man har gjort för att främja företagsamhet via yrkesskicklighetstävlingarna. Dessutom ingår utvärderingar av konsekvenserna av genomförda åtgärder, beskrivningar av egna och delvis andras erfarenheter, resonemang om hur beprövade metoder kunde utnyttjas och funderingar om hur företagsamheten i Finland och Mästare kommer att se ut framöver.

Givande lässtunder med inspirerande artiklar! •

Mika Tammilehto

direktör, ansvarsområdet för yrkesutbildning
undervisnings- och kulturministeriet

Företagsamhet är inte en gen, utan en attityd

Företagarmässig verksamhet blir allt viktigare, för nya arbetsplatser uppkommer framför allt i små och medelstora företag. Allt flera personers karriärer består av både lönearbete och företagande.

Det var i slutet av 2000-talet som man började arbeta för att företagsamhet skulle införas som gren i Mästare-tävlingen. Företagarna i Finland sände ett initiativ om företagsamhet som gren till Skills Finland 2007, och Ung företagsamhet rf ordnade en pilottävling i företagsamhet i samband med Mästare-2008-evenemanget i Esbo. Företagsamhet var uppvisningsgren i Mästare följande år och var med som officiell gren för första gången 2010.

– Företagsamhet passar bra som en egen gren. Till företagsamhet hör bland annat idékläckning, marknadsföring, kundbetjäning och prissättning, och de hör till yrkeskompetensen inom alla branscher, motiverar direktör **Veli-Matti Lamppu** på Företagarna i Finland. Han var ordförande för styrgruppen för företagsamhet i Mästare-tävlingen 2010–2013. Han har dessutom varit huvuddomare i grenen tre gånger.

Företagsamhet är en del av yrkeskompetensen

Veli-Matti Lamppu anser att det är viktigt att främja företagsamhet inom yrkesutbildningen eftersom en stor del av de nya arbetsplatserna uppkommer inom små och medelstora företag, där ett företagarmässigt arbetssätt är en nödvändig del av alla arbetstagares yrkeskompetens. Resultatansvaret ökar hela tiden också på arbetsplatser inom den offentliga sektorn.

– Det finns allt färre arbetsplatser där man kan ha attityden att man bara arbetar där. Utan framgångsrik företagsverksamhet finns det heller inget välfärdssamhälle.

Företagarmässigt agerande hör därför enligt Veli-Matti Lamppu till yrkeskompetensen inom alla branscher. Företagandet ger dessutom unga en möjlighet att förverkliga sig själva.

Under Mästare-evenemanget delar Företagarna i Finland årligen ut ett pris i tävlingen för undervisningsmetoder i företagsamhet. År 2014 premierades Ahlmanin ammattiopisto.

BILD: Tarmo Vaimela

– Ett företagarmässigt agerande gör arbetet mer meningsfullt och trivsamt, också enligt undersökningar. Ju närmare hela verksamhetens kärna arbetstagaren befinner sig och ju bättre uppfattning han eller hon har om helheten, desto nöjdare är han eller hon ofta med sitt arbete.

Företagarna i Finland är med i Mästareverksamheten också för att förbundet vill uppmuntra unga att bli företagare och förverkliga och utveckla sig själva.

Utbildning främjar företagsamhet

Lagstiftningen om yrkesutbildning samt läroplanerna och examensgrunderna ger enligt Veli-Matti Lamppu en god grund för undervisning i företagsamhet.

– I den nya lagen konstateras att yrkesutbildningen ska främja sysselsättning och företagande, medan bara sysselsättning fanns med tidigare.

Lamppu anser att utbildningen främjar företagande allt bättre också i praktiken, men att undervisningen fortfarande kan förbättras en hel del.

“Varje studerande borde få bekanta sig med företagande på ett praktiskt plan. Det kan betyda övningsföretagsverksamhet, andelslag eller till exempel inläring i arbetet i ett litet företag.”

– Varje studerande borde få bekanta sig med företagande på ett praktiskt plan. Det kan betyda övningsföretagsverksamhet, såsom ett år som företagare, andelslag som de studerande kan arbeta i eller till exempel inläring i arbetet i ett litet företag där den studerande samtidigt kan lära sig om företagande. Enligt Veli-Matti Lamppu borde också lärarna lyfta fram företagarperspektivet.

– Till exempel i närvårdarutbildningen kan läraren använda ett litet vårdföretag som arbetsmiljö vid sidan av offentliga sjukhus.

Han hoppas att lärarna börjar uppmärksamma företagarperspektivet bättre i undervisningen.

Det nya företagandet förenar branscher

Veli-Matti Lamppu anser att det kunde finnas fler deltagare från andra branscher än företagsekonomi i grenen företagsamhet i Mästare-tävlingen.

– I företagsamhet framhävs kreativiteten, förmågan att konkretisera, utnyttjandet av den egna kompetensen och insikten om vem som är en potentiell kund. Det väsentliga i tävlingsgrenen är inte att kunna göra exakta kalkyler i Excel. Grenen har kanske fått en företagsekonomistämpel, men den passar för studerande i alla branscher.

Lamppu är glad över att också andra än företagsekonomistuderande har klarat sig bra i grenen. Han tycker att man i utvecklingen av grenen bör tänka på att uppgifterna inte ska fokusera för mycket på att göra upp affärsplaner. Lärarna får gärna också marknadsföra grenen mer för studerande i alla branscher.

– Det är viktigt att lärarna förstår att alla studerande kan tävla i den här grenen. Det skulle vara mycket fint att få fler lag med studerande från flera branscher.

Veli-Matti Lamppu hoppas på branschöverskridande lag också av den orsaken att nya företag nuförtiden ofta bygger på en produkt eller tjänst som inte entydigt representerar endast en bransch. Olika branscher kombineras till exempel inom hälsoteknologin och spelbranschen.

Vem som helst kan bli företagare

Veli-Matti Lamppu definierar företagarkompetens som att kunna sitt eget yrke väl, att vilja utvecklas mångsidigt och brett i sitt yrke och allt mer också att se utanför sin egen kärnkompetens, hitta möjligheter och ta vara på dem.

– Företagaren bör ta sig fram frimodigt och utvecklas snabbt när situationen förändras. Vem som helst kan bli företagare.

– Det finns ingen företagargen och inte en enda uppfattning om företagande. Exempelvis en skicklig kodare kan koda ett bra spel och sälja det. Han behöver inte nödvändigtvis vara social eller ha någon annan egenskap som traditionellt förknippas med företagsamhet.

Inte heller en ung person som utexaminerats från yrkesskolan är enligt Lamppu för ung eller oerfaren för att bli företagare. Företagandet utgår från individens färdigheter.

– På samma sätt kunde man fråga sig om någon är för ung för att arbeta. I många branscher är företagandet ett mycket naturligt val. Exempelvis en frisör har svårt att få anställning hos någon annan. Företagandet handlar framför allt om individen och hans eller hennes yrkeskompetens.

Veli-Matti Lamppu tycker att man inte heller ska ställa företagande och lönearbete mot varandra, för i framtiden kommer karriärerna i allt högre grad att vara en kombination av dessa två.

Tävlandet ger framtidstro

Det bästa med Mästare-tävlingen är enligt Veli-Matti Lamppu att tävlandet ger de unga mod och erfarenhet av att samarbeta. De studerande och företagare som deltar i tävlingen får också framtidstro.

– Det är viktigt att de studerande vill utvecklas från en god nivå till en utmärkt nivå. Företagen behöver bra arbetstagare med yrkesutbildning.

Veli-Matti Lamppu är också nöjd med att företagsamhet har varit tema för flera Mästare-evenemang.

– Företagandet kunde synliggöras ännu bättre för publiken i de olika grenarna. Uppgiften kunde vara exempelvis att räkna ut ett anbud för en entreprenad och lägga fram det för publiken precis som för en verklig kund eller att fundera ut vilket slags företag man själv skulle kunna grunda.

Enligt Lamppu ger yrkesskicklighetstävlingarna och yrkesutbildningen i bästa fall de studerande samma välgkost som företagandet, det vill säga mod, uppmuntran och stöd.

– I bästa fall får den studerande möjlighet att växa i sitt yrke och använda all sin potential, mod att utveckla sig själv och vilja att gå framåt. •

Veli-Matti Lamppu

- utbildningspolitisk direktör,
Företagarna i Finland

DRÖMFÖRETAG :

En nätbutik som säljer vackra gamla smycken och klockor.

BILD: Jarkko Översti, TosiKuva Oy

Företagsamhet i läroplanerna

De yrkesinriktade grundexamina förnyas i augusti 2015. Företagsamheten uppmärksammas nu mer än tidigare. Utbildningsstyrelsens mål är att de unga ska ha beredskap att bli företagare när de utexamineras från yrkesskolan.

Examensgrunderna för alla yrkesinriktade grundexamina inom den grundläggande yrkesutbildningen förnyas i augusti 2015. Det innebär 52 förnyade grundexamina. Man övergår från studieveckor till kompetenspoäng och examina blir samtidigt mer kompetensbaserade.

– Företagsamhet ingår i examensdelarna nu också, men i de nya examensgrunderna får den en starkare och tydligare ställning och utgör en lite större andel av examen än tidigare, berättar undervisningsrådet **Tuija Laukkanen** på Utbildningsstyrelsen.

Mer studier i företagsamhet

Studier i företagsamhet ingår i alla yrkesinriktade grundexamina. Särskilt inom grundexamen i företagsekonomi har företagsamheten en stark ställning. Den studerande kan välja studier från de företagsinriktade examensdelarna Planering av företagsverksamhet och Företagsverksamhet. Kompetens inom entreprenörskap ingår också i de nyckelkompetenser för livslångt lärande som hör till studierna. Det ingår dessutom i de gemensamma examensdelarna under rubriken Företagsamhet och företagsverksamhet.

Med nyckelkompetenser för livslångt lärande avser Utbildningsstyrelsen bland annat kompetenser som förutsätts för kontinuerligt lärande och för att individen ska komma till rätta i framtiden, i nya situationer och i ett föränderligt arbetsliv. Sådana kompetenser är enligt Utbildningsstyrelsen bland annat livslångt lärande och problemlösning, interaktion och samarbete, initiativförmåga och företagsamhet, informations- och mediekunskap samt aktivt medborgarskap och olika kulturer.

BILD: Peppi Nykänen

Att betjäna kunder är företagarkompetens som alla har nytta av.

Utbildningsstyrelsen vill uppmuntra allt fler unga att bli företagare.

– Företagarna har en viktig roll i det finländska samhället. Vi vill uppmuntra unga att bli företagare. Vårt mål är att varje studerande på allvar ska fundera på sina egna styrkor och sina möjligheter att bli företagare.

Djärva lösningar i undervisningen

Enligt Tuija Laukkanen är inställningen till företagsamhet positiv inom yrkesutbildningen, men undervisningen kunde bli bättre och mer omfattande.

– De pedagogiska lösningarna för undervisningen i företagsamhet kunde säkert vara ännu djärvare än de är nu. Det finns skillnader mellan läroanstalterna. I vissa läroanstalter har de pedagogiska lösningarna redan utvecklats en hel del, men i andra finns det fortfarande mycket som kan förbättras.

Laukkanen anser att undervisningen i företagsamhet borde vara praktiskt inriktad och möjliggöra olika slags försök, där det också är tillåtet att misslyckas.

”Förmågan att ta till sig olika slags arbetsuppgifter inom olika branscher är på väg att bli det vanliga sättet att arbeta. Man behöver inte fundera på varför man borde studera något nytt i vuxen ålder, när alla gör det.”

BILD: Jaakko Mäntinen

– Om de studerande deltar i projekt och grundar övningsföretag kommer det säkert att bära frukt.

I en del läroanstalter driver studerandena inom företagsekonomi och även inom andra branscher egna företag exempelvis under ett läsår. Laukkanen tycker att det är ett bra sätt att lära sig företagsamhet.

Man kan pröva på att vara företagare

En perfekt företagarskola skulle enligt Tuija Laukkanen vara en uppmuntrande och inspirerande lärmiljö.

– En sådan som ger de studerande mod och självförtroende, men också baskunskaper i företagsekonomi. Det skulle säkert också vara bra för de studerande att få höra fler framgångshistorier till exempel av tidigare studerande som har grundat egna företag. Vi skulle också kunna ta lärdom av god praxis i våra grannländer. Det kunde göras fler läroanstalts- och företagsbesök och mer samarbete mellan yrkesskolor och mellan yrkeshögskolor och universitet.

Tuija Laukkanen tycker också det borde bli mer acceptabelt att pröva på att vara företagare. Det behöver inte vara ett val för resten av livet.

– I Finland finns kanske inte en sådan kultur att man grundar företag, men kanske också säljer dem efter en kort tid. Jag hoppas att fler finner mod att pröva på.

Laukkanen tror att de färdigheter inom projekthantering som en företagare behöver, det vill säga förmågan att ställa upp mål och planera de åtgärder som behövs, är nödvändiga i vilket arbete som helst, liksom i livet i allmänhet.

– Att lära sig att lära och att vara innovativ är säkert till nytta för alla. De studerande kan också få ett helt annat grepp om sin egen ekonomi när de lär sig planera affärsverksamhet inom sina studier. Att hantera sin ekonomi är något som unga i allmänhet behöver bli bättre på.

Det är normalt att ständigt lära sig nytt

Företagarkompetens som alla har nytta av är enligt Tuija Laukkanen att utnyttja nya medier och kommunikationsmiljöer, att lära sig att lära, att arbeta smidigt och flexibelt, att betjäna kunder och att utveckla

sin sociala kompetens. Smidighet och flexibilitet behövs exempelvis för att anställningar ofta är kortare än tidigare, samtidigt som en del arbetsuppgifter försvinner och ersätts av nya.

– Förmågan att ta till sig olika slags arbetsuppgifter inom olika branscher är på väg att bli det vanliga sättet att arbeta. Man behöver inte fundera på varför man borde studera något nytt i vuxen ålder, när alla gör det.

Enligt Laukkanen behövs det fler företagare.

– Ett stort antal företagare går i pension de närmaste åren.

Det kan hända att företagande håller på att bli trendigare än tidigare.

– I vissa branscher, såsom restaurangbranschen, syns företagarna allt mer i medierna. Det är ett fenomen som blir vanligare och som kan göra branschen trendig.

Alla kan bli företagare

Målet är att den grundläggande yrkesutbildningen ska ge god beredskap för företagande, så att alla studerande kan bli företagare om de vill.

– Vi strävar efter att de utexaminerade ska ha baskunskaper och förståelse för företagande och att de kan göra medvetna och genomtänkta val.

Enligt Tuija Laukkanen är det viktigt att företagsamhet ingår i yrkesskicklighetstävlingarna eftersom den är en del av de grundläggande yrkesstudierna. Därför ska den synas också i tävlingarna. Hon tror också att de studerande som deltar i tävlingen är målinriktade, ambitiösa och ihärdiga, alltså mycket lämpliga som företagare.

– Tävlingen ger säkert de studerande väggkost för företagandet. •

Tuija Laukkanen

- undervisningsråd, Utbildningsstyrelsen

DRÖMFÖRETAG :
Bed & Breakfast i Sydeuropa
för finländska seniorer.

BILD: Opetushallitus

Finland förde Mästare-tävlingens framgångsgren till EuroSkills

Företagsamhet är Mästare-tävlingens populäraste gren. Lärarna som coachar de tävlande tycker att det är fantastiskt. De hoppas att tävlingsgrenen börjar locka allt fler studerande från olika branscher.

Företagsamhet var med som uppvisningsgren i Mästare-tävlingen 2009 och blev en officiell tävlingsgren 2010. Samma år hölls en inofficiell uppvisningstävling i företagsamhet i EuroSkills, det vill säga EM i yrkesskicklighet, i Lissabon, där ett lag från Oulun seudun ammattiopisto mötte två portugisiska lag. Laget från Uleåborg coachades av läraren i marknadsföring och företagsamhet **Pekka Karukka**. Han hade kämpat för att företagsamhet skulle bli en Mästare-gren och lobbade för detta även på de internationella arenorna så att grenen infördes i EuroSkills 2012.

– Det torde ha varit jag och min kollega **Jukka Vehmas** som kom med idén att företagsamhet borde bli en EuroSkills-gren. Vi tänkte att företagsamhet är en lika bra gren som de övriga. Vi började driva på personer inom Skills Finland och EuroSkills och småningom blev företagsamhet en officiell gren. Det är förstås fint, berättar Karukka, som är lärare på Oulun seudun ammattiopisto.

Många lag vill tävla i företagsamhet

Grenen företagsamhet har fått en fantastisk start i Mästare, för på fem år har det blivit den mest populära grenen. År 2014 deltog 46 lag i semifinalen och år 2013 hela 49 tremannalag.

Karukka har varit med som coach varje år och två gånger också som EuroSkills-expert, det vill säga domare. Han är antagligen med i Mästare-verksamheten även i fortsättningen.

Finländarna förde grenen företagsamhet till EM i yrkesskicklighet. På bilden Finlands representanter Henna Hannila, Jenna Heiskari och Anni Korhonen samt grenarrangörerna Pekka Karukka och Jukka Vehmäs vid EuroSkills 2010 i Portugal.

Också lektorn i kundbetjäning och marknadsföring **Anne Säämänen** från Koulutuskeskus Salpaus har varit med i Mästare-verksamheten ända sedan grenen företagsamhet infördes. När företagsamhet för första gången stod på tävlingsprogrammet i Mästare2010 i Uleåborg coachade Säämänen ett tremannalag till delad seger.

– Jag gillar Mästare, för det är ett intensivt och motiverande uppdrag att coacha lagen. Också läraren rycks med i stämningen. Jag kommer själv från en företagarfamilj och i gruppen 2010 deltog exempelvis en flicka som hade ett starkt företagarghjärta, minns Säämänen.

Efter Mästare2010 har Säämänen coachat två tremannalag i företagsamhet. I Mästare 2014 i Lahtis var hon grenansvarig. Koulutuskeskus Salpaus var då huvudarrangör för evenemanget.

En mångsidig tävlingsgren

Anne Säämänen anser att grenen företagsamhet åskådliggör olika områden av företagandet, såsom marknadsföring, ekonomi och nätverkande. Till finaluppgifterna har alltid hört att grunda ett fiktivt företag, utveckla affärsidén och affärsverksamheten samt att planera till exempel marknadsföringen och ekonomin.

”Grenen passar studerande från alla branscher och i framtiden behövs det allt fler företagare inom många olika branscher.”

Pekka Karukka

BILD: Jaakko Manninen

I Mästare2014 var finaluppgiften att grunda en nätbutik inom hem och inredning. Segern gick till ett lag från Porvoo International College och deras nätbutik Nikkaroi & säästä. Företagets affärsidé var att sälja lekstugor och trädgårdsmöbler som gör-det-självpaket.

Genom att tävla i företagsamhet lär sig de studerande enligt Säämänen speciellt teamarbete och förhandlingsfärdigheter samt att se hur den egna kompetensen kan komplettera en annan persons kompetens.

– Hittills har de flesta deltagarna varit företagsekonomistuderande, men förhoppningsvis får vi i framtiden fler lag med studerande från olika branscher, säger Säämänen.

Pekka Karukka är av samma åsikt.

– Grenen passar studerande från alla branscher och i framtiden behövs det allt fler företagare inom många olika branscher, motiverar han.

Tävling hör till företagandet

De företagare som fungerar som domare medför enligt Anne Säämänen vardagsrealism och praktiska synpunkter.

– De är bra på att bedöma vad som verkligen kunde fungera inom exempelvis nätverkande eller marknadsföring. Tävlingen ger de studerande en bra bild av företagande och till och med riktiga kontakter till företagare. Lärarna får idéer för undervisningen, berättar Säämänen.

Också Pekka Karukka anser att företagsamhet är en bra tävlingsgren som åskådliggör för de studerande att tävling hör till företagandet.

– De studerande lär sig att företagare konkurrerar med andra företagare. De lär sig också av de andras lösningar, funderar Karukka.

Tävlingstiden på två och en halv dag är ändå en begränsande faktor för utvecklingen av grenen.

– Man kan fråga sig hur man ska mäta företagarkompetens på så kort tid, säger Karukka.

Finland för fram företagandet

Företagsamhet är fortfarande en ung gren i EuroSkills och Finland har haft en viktig roll för dess framgång. Pekka Karukka har nu tre EuroSkills-tävlingar bakom sig och har varit huvudexpert i grenen företagsamhet två gånger. Ett lag från Oulun seudun ammattiopisto har deltagit varje gång. Två gånger har uleåborgarna kommit tvåa i den mycket jämna tävlingen.

Tävlingen bjuder de studerande på glada överraskningar och bittra besvikelser.

– I Lille kom vi tvåa med 0,23 poängs marginal, berättar Karukka om tävlingen hösten 2014.

De studerande är också nervösa för att tävla på engelska.

– Att tävla helt på engelska är mycket spännande för de studerande. Å andra sidan är det innehållet som står i fokus och det är inget problem att tala "rallyengelska". För att det ska gå att tävla måste alla ha ett gemensamt språk, förklarar Karukka.

Andelen företagsamhet i studierna ökar

Mer företagsamhet och företagarlostran har införts i yrkesskolstudierna de senaste åren, och under de närmaste åren kommer mängden att öka ytterligare. Anne Säämänen tycker att företagsamheten tas upp väl i studierna.

– Redan under det första året ska de studerande utveckla en egen affärsidé. Studierna innehåller många studieveckor inlärning i arbetet, uppgifterna kan ha att göra med riktiga företag och Salpaus är med i Ung Företagsamhet. En studiehelhet om företagsamhet kan också ingå i de valfria studierna, berättar Säämänen.

Pekka Karukka anser att företagsamhet passar bra ihop med tanken om livslångt lärande, som är huvudmålet för EU:s utbildningspolitik. Han tycker att studierna kunde innehålla ännu mer praktiskt lärande och undervisning i företagsamhet.

"Företagaregenskaper blir säkert allt viktigare också för löntagare. En stor del av de nya arbetsplatserna uppkommer i små företag."

Anne Säämänen

BILD: Jaakko Manninen

– Inom alla branscher skulle de studerande kunna ha ett eget litet företag med en riktig produkt. De skulle kunna träna på att driva ett företag i så här liten skala i en trygg miljö, föreslår Karukka.

Alla behöver en viss företagarkompetens

Båda lärarna tror att företagarkompetens kommer att behövas allt mer i framtiden.

– Arbetsplatserna inom handeln minskar och företagande är ett alternativ för att få jobb. Företagaregenskaper blir säkert allt viktigare också för löntagare. En stor del av de nya arbetsplatserna uppkommer i små företag, funderar Anne Säämänen. Till dessa egenskaper hör enligt henne åtminstone goda interaktionsfärdigheter, en stark yrkesetik och innovativt tänkande.

Pekka Karukka håller med om att det behövs företag för att det ska finnas arbetsplatser. Enligt honom handlar företagarkompetens om att vilja lära sig, vara öppen och vara beredd att göra det som det finns efterfrågan på. Han anser att det är rätt attityd även för löntagare och studerande.

– Företagarfostran är något annat än att bli företagare. Alla vill inte bli företagare, men alla bör förstå vad en företagare måste tänka på. Det gör arbetet lättare, menar Karukka.

Företagare direkt efter yrkesskolan

Anne Säämänen och Pekka Karukka tror att vem som helst kan bli företagare. De tycker att man kan grunda ett företag direkt efter yrkesskolan.

– Enligt undersökningar har många företagare först varit anställda några år innan de grundar sitt företag. Man kan ändå bli företagare direkt efter examen, säger Karukka.

– Det finns några studerande på Salpaus som har grundat sitt företag redan under studietiden. En ung man gör smycken och säljer dem vid olika evenemang. En annan studerande utvecklade sin affärsidé och grundade sitt företag tillsammans med arbetsgivaren under sin period av inläring i arbetet. De här unga vill arbeta hårt för att nå sina mål, berättar Säämänen. Han känner också till en tidigare elev i tjugoförårsåldern som redan har grundat tre egna företag.

Kan man lära ut en företagarattityd?

Hur ska man undervisa i företagsamhet? Kan man lära ut en företagarattityd?

– Attityden är delvis medfödd, men jag tror att man också kan lära ut den. Interaktionsfärdigheter och uppträdande kan man åtminstone undervisa och lära sig, bedömer Säämänen.

I en perfekt företagarskola uppmuntras de studerande enligt henne till att tänka och agera frimodigt och att nätverka aktivt.

– Där kombineras rutiner, praxis och nytänkande. De studerande lär sig hitta också små affärsmöjligheter, föreställer sig Säämänen.

Pekka Karukka anser att läraren bör ha egen erfarenhet av företagande för att kunna undervisa trovärdigt i ämnet.

– Läraren bör ha provat på själv, säger Karukka.

Han har själv drivit två butiker och är för tillfället delägare i en restaurang i skidcentret vid Ruka. Han tycker att läraren ska hålla sig på avstånd och ge de studerande frihet.

– De studerande ska ges stor frihet och stort ansvar. De behöver vägledning, men de är kreativa och klipska. De behöver inte idéer från någon gammal tant, säger Karukka. •

Anne Säämänen

- lektor i kundbetjäning och marknadsföring, Koulutuskeskus Salpaus

BILD: Koulutuskeskus Salpaus

DRÖMFÖRETAG:

En nätbutik som säljer produkter till pigga äldre som vill bo hemma så länge som möjligt.

Pekka Karukka

- yrkeslärare i marknadsföring och företagsamhet, Oulun seudun ammattiopisto

BILD: Oulun seudun ammattiopisto

DRÖMFÖRETAG:

Ett klädmärke som säljer slalom- och golfkläder.

Läroanstalterna satsar på undervisning i företagsamhet

Grenen företagsamhet är ett bra sätt för de unga att hitta sin egen väg, tror **Paula Hyytiäinen**. Hon anser att företagsamhet handlar mer om attityd än substans. En företagare söker alternativ och bär ansvar och är aldrig passiv.

Chefen för undervisningssektorn vid Suomen Liikemiesten Kauppaopisto Paula Hyytiäinen hör till Skills Finlands företagarkommitté. Dessutom har hon flera gånger varit juryns ordförande i Mästare-semifinaler i företagsamhet som ordnats vid den egna läroanstalten. Läroanstalten vill vara med och ordna grenen företagsamhet, eftersom företagsamhet är en viktig värdering för läroanstalten och en viktig kompetens särskilt inom företagsekonomi.

– Vi är Finlands största läroanstalt inom handel och förvaltning och vill medverka aktivt i Mästare, motiverar Hyytiäinen.

Ett år som företagare i skolan

I studierna vid Suomen Liikemiesten Kauppaopisto ingår en hel del företagsamhet. De studerande tränar på företagande under studierna genom att grunda ett eget miniföretag och driva det ett år. Efter ett år kan de lägga ner företaget eller fortsätta som ett riktigt företag om de så vill. Konceptet har tagits fram av Ung Företagsamhet rf. De studerandes företag får ha en omsättning på 8 000 euro utan skattepåföljder.

– De studerande har hittat på många slags affärsidéer och sålt bland annat stajlade mobiltelefonskal, handgjorda smycken, begagnade datorspel och personliga motionsprogram.

Läroanstalten har också ett riktigt företag vid namn SLK Palvelut Oy, där de studerande kan lära sig marknadsföringskommunikation via små projekt som olika företag beställer. De studerande har arbetat med till exempel marknadsundersökningar, försäljningskampanjer, webbplatser och företagsevenemang.

Tävlingen är en mätare

Paula Hyytiäinen tycker att Mästare-tävlingen och tävlingarna i yrkeskicklighet är ett utmärkt komplement till läroanstaltens företagarlostran.

– Vi har redan en modell för företagarlostran i vår undervisning och tävlingen är egentligen pricken över i. Tävlingen påverkar också utvecklingen av undervisningen och de unga kan hitta sin egen väg genom att delta i tävlingen.

Tävlingen ger också de studerande och lärarna en chans att utvärdera inläringen.

– För de studerande är tävlingen i företagsamhet är en bra mätare på hur mycket de har lärt sig. Då märker de lätt vad de redan kan och vad de behöver bli bättre på. I tävlingen kan de studerande också testa sin stresstålighet och sin samarbetsförmåga.

Hyytiäinen tycker att det är viktigt att grenen är en lagtävling. Hon tror att de unga lär sig mycket också av den personliga respons som de får av juryn.

”För de studerande är tävlingen i företagsamhet är en bra mätare på hur mycket de har lärt sig. Då märker de lätt vad de redan kan och vad de behöver bli bättre på.”

Tävlingen i företagsamhet avslutas med att de unga presenterar sina arbeten.

– Responsen är ytterst viktig för ungdomarna. Antalet lag i finalen kan inte öka längre just för att domarna bedömer alla skeden i tävlingen. De kan inte följa med hur många lag som helst.

Bättre uppfattning om pengar

Paula Hyytiäinen anser att företagsamhet är en bra och krävande gren på många sätt. En svaghet är att det inte finns någon verklig företagsekonomisk tävlingsmiljö och inga riktiga kunder.

– Exempelvis marknadsföringsplanen finns bara till pappers och de planerade åtgärderna testas aldrig med riktiga kunder.

När Hyytiäinen har följt med grenen har hon också noterat att de unga ofta har bra och kreativa idéer, men ingen realistisk uppfattning om siffror och om vad till exempel marknadsföringsåtgärder kostar.

– De studerande borde hjälpas till större insikt om affärlivets ekonomiska realiteter, så att de kan bedöma ekonomiplaner mer realistiskt och också sköta sin egen ekonomi. Om den unga exempelvis ännu inte har haft ett eget jobb har han eller hon kanske inte någon uppfattning om pengar och löner.

Stjärnan inspirerar andra

En fin sak med tävlingarna i yrkesskicklighet är också möjligheten att nätverka och få nya vänner. **Riku Korhonen**, som har studerat vid Suomen Liikemiesten Kauppaopisto och ingick i det vinnande laget i företagsamhet i Mästare 2013, har ofta talat om hur fina nätverk tävlingarna har gett honom.

– Riku har berättat att han har träffat många människor under tävlingarna som han kan be om råd och hjälp av även framöver.

Korhonen har nått framgång i tävlingar för unga företagare även på internationell nivå och har redan grundat två egna företag. Han har berättat om sina framgångar också för andra studerande vid läroanstalten och uppmuntrat dem att bli företagare.

Enligt Paula Hyytiäinen handlar företagande och undervisning i företagsamhet i hög grad om rätt attityd och möjlighet att pröva sina vingar.

– Företagsamhet handlar mer om attityd än substans. Företagaren är kreativ och modig och söker lösningar på sina problem. Företagarmässigt initiativ- och ansvarstagande är viktigt för alla i framtiden. •

Paula Hyytiäinen

- chef för undervisningssektorn, Suomen Liikemiesten Kauppaopisto

DRÖMFÖRETAG :

En liten butik som säljer vackra föremål som skänker glädje i vardagen.

BILD: Suomen Liikemiesten Kauppaopisto

EuroSkills 2014 gav självförtroende och mod

I EuroSkills Lille 2014 tävlade **Roosa Posti** och **Iiris Salminen** mot äldre studerande, av vilka en del redan var i arbetslivet. Yrkesskolflickorna från Uleåborg fick silver i tävlingen.

Efter semifinalerna i Mästare2014 var Roosa Posti och Iiris Salminen revansch-sugna. Duon från Uleåborg hade förberett sig dåligt och gick inte till final. I EuroSkills 2014 i Lille i Frankrike visade Posti och Salminen däremot att de har öga för företagsamhet och affärsidéer.

- Efter Mästare visste vi att vi kan bättre, säger Iiris Salminen.
- Semifinalen var en god förberedelse inför EuroSkills, menar Roosa Posti.

Efter semifinalen i Mästare funderade Posti och Salminen tillsammans med sina coacher Pekka Karukka och **Jukka Vehmas** på om det skulle löna sig att resa till EuroSkills. Karukka och Vehmas, som undervisar vid Oulun seudun ammattiopisto, föreslog EuroSkills för sina studerande. Posti och Salminen fick plats i tävlingen utan kval, eftersom inga andra lag ville vara med. De började träna flitigt. Inför tävlingen träffades flickorna och coacherna varje vecka.

Bokföringsprogrammet gav silver

Roosa Posti och Iiris Salminen beskriver EuroSkills 2014 som en otrolig upplevelse.

- Det var en överraskning för mig hur stort evenemanget var. Den stora hallen var full med folk och evenemanget hade 90 000 besökare, berättar Salminen.

Duon tävlade i företagsamhet i tre dagar mot lag från Belgien, Österrike och Montenegro. De tävlande utvecklade en affärsidé och gjorde upp en noggrann affärsplan för sitt företag.

Att delta i Mästare-semifinalen gav mersmak. Iiris Salminen (till vänster) och Roosa Posti tog silver i EuroSkills 2014.

BILD: Juha Roininen

– Dagarna var 8–10 timmar långa och överraskande tunga. Allra svårast var överraskningsuppgifterna, där man skulle hitta på exempelvis en välgörenhetskampanj, berättar Posti.

Postis och Salminens affärsidé var ett nätbaserat bokföringsprogram för idrottslag. De tog silver i den mycket jämna tävlingen. Segern gick till Belgien. Det kändes fint att lyckas.

– Vi var de yngsta deltagarna i grenen. De andra var universitetsstuderande eller redan i arbetslivet, berättar Salminen.

– Jag trodde inte att vi skulle nå en så bra placering, tillägger Posti. Posti var 18 år när tävlingen avgjordes och Salminen 17.

Säkrare på engelska och uppträdande

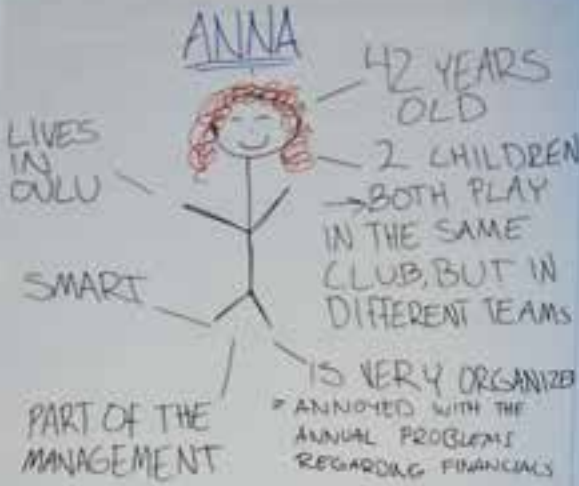
Tävlingen gav Posti och Salminen självförtroende och mod.

– Jag insåg att jag visst är ganska duktig, när jag har tagit mig hit och dessutom klarar mig bra, beskriver Iiris Salminen. Tävlingen gav henne också aha-upplevelser om marknadsföring, när hon tog del av de andra lagens svar. På förhand var hon mest nervös för att tala engelska.

“Jag insåg att jag visst är ganska duktig, när jag har tagit mig hit och dessutom klarar mig bra.”

Iiris Salminen

CUSTOMER PROFILE

“Det var en fantastisk upplevelse. I tävlingen lär man sig mycket om hur man gör affärsplaner och om tävlande i sig. Det bästa var att jag fick många nya vänner.”

Roosa Posti

– Jag talar typisk finsk "rallyengelska" och det var spännande att tala i mikrofon. Nästa gång är jag säkert inte alls lika nervös, säger Salminen.

För Posti var engelskan bekant, eftersom hon bodde två år i Nya Zeeland när hon var liten och har gått i internationell grundskola i Finland. Hon tyckte ändå att det var lärorikt att uppträda på engelska, att koncentrera sig och att agera under press.

Bådas framtidsplaner är fortfarande oklara. Företagande är ett bra alternativ för bådadera.

Att tävla i EuroSkills är något de rekommenderar för andra.

– Det var en fantastisk upplevelse. I tävlingen lär man sig mycket om hur man gör affärsplaner och om tävlande i sig. Det bästa var att jag fick många nya vänner, säger Posti ivrigt. •

Iiris Salminen

- andra årets företagsekonomistuderande, Oulun seudun ammattiopisto

BILD: Markku Ojala

DRÖMFÖRETAG:

Ett företag som verkligen är till nytta och hjälp för andra.

Roosa Posti

- tredje årets företagsekonomistuderande, Oulun seudun ammattiopisto. Avlägger samtidigt studentexamen.

BILD: Markku Ojala

DRÖMFÖRETAG:

Ett företag inom dekoration och inredning.

Företagarglädje för studerande vid anläggning av grönområden

Företagaren och läraren **Thomas Vasenius** vet att företagande är en bra arbetsform i många branscher. I Mästare borde företagandet uppmärksammas bättre i form av mer kundorienterade uppgifter.

Lektorn i anläggning av grönområden Thomas Vasenius har mycket längre erfarenhet av företagande än av undervisning. Han var 21 år när han grundade ett eget trädgårdsföretag. Vasenius tog ett stort banklån, började anlägga trädgårdar hos folk på sommaren och odlade grönsaker i växthus på vintern. För att bygga växthuset hyrde han också en gård för 15 000 mark i månaden.

– Jag ville vara företagare, arbeta mycket och ha semester när jag vill, motiverar Vasenius sitt beslut. Han har inga företagare i släkten.

Vasenius drev sitt eget trädgårdsföretag i 16 år, tills han för några år sedan blev lärare i stället. Det blev för tungt att kombinera företagarens långa dagar med små barn och familjeliv.

Plötsligt var Vasenius engagerad också i Mästare-verksamheten.

– Det är en mycket rolig tävling. Där får man vaska fram de bästa studerandena, och ibland ser man hur studerande som annars klarar sig dåligt i studierna blir ivriga när det är dags för tävling.

Entreprenadanbud som uppgift

Thomas Vasenius blev Skills-grenchef för anläggning av grönområden i början av 2014. Före det hade han coachat Omnias studerande inför Mästare-, EuroSkills- och WorldSkills-tävlingarna. Grenchefen, som utsetts av Skills Finland, har i uppgift att utveckla och koordinera träningen i sin egen gren. I utvecklingen av grenen anläggning av grönområden har Vasenius satsat till exempel på att det ska ingå mer företagsamhet i tävlingsuppgifterna.

BILD: Mikko Takkinen

För att undervisa i företagsamhet kan läraren vara tvungen att stiga ut ur sin bekvämlighetszon, men Thomas Vasenius uppmanar lärarna att dra på sig overallen.

– Företagsamhet passar bra i trädgårdsbranschen. Det finns mycket arbete som passar bra för småföretag. Det är också lätt att bli företagare, för den nödvändiga utrustningen kostar bara några tusen euro och arbetsmaskinerna kan man hyra. En skåpbil kan man kanske också behöva.

I Mästare 2015 kommer en av tävlingsuppgifterna i anläggning av grönområden att vara ett entreprenadanbud. De tävlande får bedöma hur mycket tid och material de behöver för ett visst uppdrag och vilka maskinkostnader uppdraget medför. Det har inte funnits någon liknande uppgift i grenen tidigare. Vasenius tror att uppgiften ger de studerande insikt om hur mycket de redan kan.

Alla kan välja studier i företagsamhet

På yrkesinstitutet Omnia kan man komplettera vilken yrkesexamen som helst med ett års studier i företagsamhet. Om den studerande så vill kan han eller hon utöver den vanliga treåriga grundexamen avlägga yrkesexamen för företagare, vilket tar ett år. Då arbetar de studerande inom Omnias andelslag som grundades i början av 2013. Först var andelslaget till för studerande inom träbranschen och anläggning av grönområden, men snart fick också studerande inom kommunikation, beklädnad och andra branscher vara med.

“Om till exempel semifinaluppgifterna i Mästare ändras, förändras också undervisningen en aning. Det som händer i Mästare sprider sig till skolorna. Om företagsamheten syns i tävlingen finns den snart i skolorna också.”

– Det här tilläggsåret handlar helt och hållet om företagande. Om vi bara berättade för de studerande att företagande är himlen, skulle de inte få rätt bild av det och inte heller beredskap att starta ett eget företag. Ett andelslag är ett mycket bra sätt att undervisa i företagsamhet.

I andelslaget får de studerande själva söka kunder, ge anbud och utföra arbetena enligt överenskommelse.

– Om de exempelvis räknar materialkostnaderna fel i anbudet och hela intäkten går till material, lär de sig åtminstone att räkna bättre.

Omnias lärare granskar ändå de studerandes beräkningar, för andelslaget har en gemensam kassa och det skulle bli problem om studerandena inom någon bransch grävde ett hål på till exempel 100 000 euro i andelslagets ekonomi.

Läroanstaltens ledning har ansett det viktigt att undervisa i företagsamhet och lärarna har utvecklat undervisningen i praktiken.

– Omnia är en modern flerbranschskola, och exempelvis våra fem lärare i anläggning av grönområden har alla företagarbakgrund.

Mästare påverkar skolorna

Enligt Thomas Vasenius är det viktigt att företagsamheten syns i Mästare, eftersom det är yrkesutbildningens största evenemang och det styr skolornas verksamhet och undervisning på många sätt.

– Om till exempel semifinaluppgifterna i Mästare ändras, förändras också undervisningen en aning. Det som händer i Mästare sprider sig till skolorna. Om företagsamheten syns i tävlingen finns den snart i skolorna också.

Vasenius har märkt att det bland de lärare som intresserar sig för tävlingsverksamheten också finns många med företagarbakgrund, fler än genomsnittet. Han antar att de lärare som är intresserade av företagande också blir intresserade av tävlande. Att tävla är bekant för företagare.

Enligt Vasenius är det viktigt att företagsamheten syns i Mästare också för att man då hittar de ungdomar som är intresserade av att bli företagare.

– Det är viktigt att uppmuntra de studerande att bli företagare, och det är särskilt viktigt att uppmuntra rätt personer. Alla studerande blir inte företagare, men alla har nytta av företagarkompetens.

– Det är bra att alla studerande vet var pengarna kommer ifrån. Insikt i ekonomiska frågor gör alla till bättre arbetstagare. Tyvärr finns det många som tror att pengar växer på träd.

Allt mer kundorientering

Enligt Vasenius är det bästa sättet att ta upp företagsamheten i de olika grenarna att ha tävlingsuppgifter med riktiga fall och kunder.

– Om uppgiften är att göra något åt en riktig kund och räkna ut ett anbud enligt arbetstid, material och maskinkostnader, att göra arbetet och överlämna det, inser

de studerande att de kan ge anbud och sälja. De lär sig också att kunderna inte talar fackspråk.

Vasenius tror att en kundorienterad tävlingsuppgift av det här slaget också ökar de studerandes yrkesstolthet över sin kompetens.

De grenvisa styrgrupper som planerar tävlingsgrenarna i Mästare diskuterar också företagarmässig verksamhet allt mer.

– Jag tror att företagsamheten år för år kommer att bli allt mer framträdande i Mästare och internationella tävlingar. I de praktiska grenarna har den redan en stark ställning. Exempelvis i EuroSkills har det funnits en floristikuppgift där de tävlande skulle skapa en välsäljande, attraktiv och kundvänlig blomsteraffär.

Undervisa utomhus

Vasenius anser att sådan kundorienterad undervisning bör bli allt vanligare också i läroanstalterna.

– Företagsamhet undervisas redan nu via verkliga externa uppdrag och projekt, men undervisningen kan effektiviseras ytterligare. Det kräver förstås att läraren kliver ut från det trivsamma lärarrummet och drar på sig overallen.

Vasenius säger att han själv sällan undervisar i ett teoriklassrum. För det mesta sker undervisningen i övningshallen och utomhus.

– Utomhus lär sig de studerande för livet och i klassrummet för skolan.

Vasenius kan tänka sig att någon gång bli företagare igen.

– Det är klart att det är möjligt. Jag har fortfarande kvar mitt företag, så det skulle vara mycket lätt att fortsätta. Men jag trivs som lärare och jag tänker fortsätta så länge jag tycker att det är roligt att undervisa. •

Thomas Vasenius

- lektor i anläggning av grönområden, Omnian ammattiopisto

DRÖMFÖRETAG :

Företag med bondgårdsturism till egen bondgård i Estland. Företaget skulle erbjuda exempelvis jaktresor.

TIPS:

Så här beaktar du företagsamhet i gren som gren och utnyttjar den också i övrig undervisning

- 1** En uppgift i de olika grenarna kunde vara att räkna ut ett entreprenadanbud och presentera det precis som för en riktig kund.
- 2** Deltagarna i de olika grenarna kunde få i uppgift att lägga fram idéer för ett eget företag. De kunde få fundera vilket slags företag som skulle vara naturligt för dem och varför. De skulle få motivera sina företagsidéer med sin egen yrkeskompetens.
- 3** Företagarkompetensen i olika grenar synliggörs bättre för publiken. Publiken bör få se att också företagarkompetens hör till yrkeskompetensen i olika branscher.
- 4** Mer kundorienterade tävlingsuppgifter. Tävlingsuppgifterna kunde omfatta noggranna beskrivningar av vilket slags kunder arbetet ska planeras och genomföras för. Detta kunde också gälla planeringen av det virtuella företaget i grenen företagsamhet.
- 5** Fler lag med studerande från olika branscher i grenen företagsamhet. När en behärskar företagsekonomi och en annan hantverk eller datateknik uppstår kreativa och innovativa företagsidéer. Alla lär sig av varandra.
- 6** De grenvisa styrgrupperna i Mästare-tävlingen kan fundera ännu mer på hur företagsamheten kan synas i just deras gren. Företagsamheten bör vara ett så naturligt inslag som möjligt i tävlingsuppgifterna.

7. Fler riktiga uppdrag i tävlingsuppgifterna i Mästare och övningsuppgifterna inom studierna i olika branscher. Exempelvis de som studerar anläggning av grönområden kunde arbeta på riktiga människors gårdsplaner och floristikstuderandena kunde göra blomsterarrangemang för riktiga fester.

8 Inom alla branscher kunde de studerande driva egna små företag under sina yrkesstudier. Företaget skulle ha en riktig produkt. Då skulle de studerande få öva på att vara företagare i liten skala och i en trygg miljö.

9 Under inläringen i arbetet kunde de studerande bekanta sig mer med företagets hela affärsverksamhet och arbetsgång. Mer inläring i arbetet kunde ske i små företag.

10 Varje lärare bör komma ihåg i sin egen undervisning att använda också företag som övningsmiljöer, inte bara offentliga organisationer.

11 Fler sporrande företagarföreläsningar i läroanstalterna och riktiga företagsfall i undervisningen i företagsamhet. Också tidigare studerande och nuvarande företagare kunde besöka sina tidigare skolor och berätta sin historia.

12 De studerande bör få fler chanser att pröva på och göra själva, att misslyckas och lära sig. Företagsamhet undervisas inte i klass ur böcker och pärmar. Företagsamhet handlar mer om attityd än substans. •

Företagande är iver och ansvar

Företagande innebär iver och ansvar som är svårt att lära ut i traditionell klassrumsundervisning. Kommerserådet **Heikki Timonen** sätter stort värde på Mästare-verksamheten, där teori och praktik möts.

Kommerserådet Heikki Timonen är familjeföretagare i andra generationen. Familjeföretaget Machinery Oy grundades 1911. Företaget sysslar med import, marknadsföring, montering, service och underhåll av maskiner, apparater och teknisk utrustning. På 103 år har företaget vuxit från en maskinaffär grundad av fyra personer till en koncern med 160 anställda. Heikki Timonen ledde koncernen, som nu består av Machinery Oy och Amo Oy, från 1977 till 1995. Därefter blev han styrelseordförande, medan hans son **Janne Timonen** blev ny koncernchef.

Machinery Group har varit huvudsamarbetspartner för Mästare-grenarna maskinbearbetning samt plåt och svetsning genom att ställa produktionsmaskiner till de tävlandes förfogande. Heikki Timonen har varit engagerad i Mästare-tävlingen också i egenskap av styrelseordförande och styrelsemedlem i företagargestiftelsen Yksityisyrittäjien Säätiö. Stiftelsen är Skills Finlands och Mästare-evenemangets viktigaste sponsor.

Timonen anser att tävlingen är ett utmärkt sätt att bekanta sig med företagande.

– Jag värdesätter tävlingen stort. Stiftelsen tycker att det här är mycket viktig verksamhet, berättar han.

Satsning på framtidens arbetskraft

Machinery Group medverkar i yrkesskicklighetstävlingarna eftersom företaget vill fostra nya kunniga arbetstagare.

– Vi anser att det är mycket viktigt att fostra nya skickliga metallarbetare om vi ska kunna utveckla vår konkurrenskraft. I Mästare får de studerande praktisk erfaren-

Machinery Group medverkar i tävlingarna eftersom företaget vill fostra nya kunniga arbetstagare.

het av metallbranschen och tävlande. Också företagandet präglas av ständig konkurrens.

Enligt Timonen är det väsentliga för en företagare att skapa en enkel och klar strategi. Strategin omfattar högklassiga produkter, företagets kunder och företagets arbetsätt. En företagare som sysselsätter andra bör också kunna motivera sina anställda.

– Att motivera andra och sprida inspiration är viktigt, för en inspirerad arbetstagare producerar mångfalt mer än en uttråkad.

Timonen tycker att det finaste med att vara företagare är att få sysselsätta andra.

En god arbetstagare bär ansvar

Att känna iver och stolthet över sitt eget arbete och att ta ansvar är enligt Heikki Timonen det viktigaste i arbetslivet för såväl företagare som anställda.

– Alla arbetstagare behöver inte känna företagarens ansvar, bara de tar ansvar för sitt eget arbete. Ansvarstagande, iver och stolthet över sitt eget arbete skapar nationell slagkraft och konkurrenskraft.

Som arbetsgivare förväntar han sig inte att nytexaminerade yrkesmän ska vara fullfjädrade experter, utan betonar att de ska ha rätt attityd och öppet sinne.

”Mästare-tävlingen utgör en fin kombination av studier och praktik. Mästare ger de studerande en bra bild av företagarens verklighet.”

– Jag förväntar mig att unga arbetstagare framför allt har en stark vilja att lära sig mer. Vårt företag har funnits i 103 år och många har arbetat hos oss i årtal. De baskunskaper som krävs i arbetet förändras med tiden och därför är lärandet och attityden viktigast.

Svårt att lära ut företagsamhet

Heikki Timonen tycker att det är svårt att lära ut företagsamhet.

– Företagsamhet är ett stort ord. Hur kan man lära ut det? Lärarna kan lära sina studerande hur företag fungerar och vilka lagbundenheter som påverkar företagets verksamhet, men hur lär man ut den attityd och kraft som företagsamheten innebär?

Timonen tycker att undervisningen i företagsamhet ska utgå från praktik och erfarenheter.

– Företagsbyråer och alla slags projekt där de studerande får pröva själva är bra undervisningsmetoder.

Timonen tycker om de nuvarande undervisningsmetoder där de studerande får driva egna övningsföretag eller verka som företagare i läroanstaltens eget andelslag eller aktiebolag. Han tycker också att det kunde finnas mer samarbete mellan företag och läroanstalter. Dessutom har lärarna en viktig roll.

– Att undervisa i företagsamhet är en krävande uppgift för lärarna. De bör ha stor motivation för undervisningen och egna kontakter till företag. Egen erfarenhet av företagande är säkert till fördel.

Undervisning via case

Heikki Timonen studerade företagsamhet vid Harvard University i USA på 1980-talet via case-övningar. Han var redan då vd för Machinery.

– Undervisningen byggde helt och hållet på case-övningar. Vi studerande riktiga företag och deras situation. Läraren visade oss beskrivningar av företagets skeden och problem och vi studerande skulle hitta lösningar på problemen. Slutligen fick vi besök av företagets vd, som berättade hur han hade löst fallet.

Timonen tror att det här fortfarande är en fungerande undervisningsmetod. På kursen vid Harvard behandlades två fall per dag, totalt 80 stycken.

Mästare-tävlingen utgör enligt Timonen en fin kombination av studier och praktik.

– Mästare ger de studerande en bra bild av företagarens verklighet. Det är utmärkt att företagsamhet är en egen gren.

Företagsamhet är grunden för framgång

Enligt Heikki Timonen behöver Finland absolut fler företagare i framtiden.

– Företagsamhet är grunden för den nationella kraften och framgången. Det är mycket viktigt att det finns företagare som sysselsätter andra och bär ansvar. Statsmakten bör se till att den inte försämrar företagets existensvillkor.

Någon företagarbloom ser Timonen inte för tillfället.

– Under veckoslutet besökte jag ett företagarevenemang och där kändes det som om det fanns företagare överallt, men tyvärr ser jag ingen företagarbloom i samhället över lag.

Timonen tycker inte heller att företagande passar vem som helst.

– Vem som helst kan bli företagare, om personen har vilja och ambition. Utan ambition, vilja och iver att ta ansvar kan man inte bli företagare. Att driva ett företag är svårt. Man måste hela tiden gå framåt och tåla många motgångar.

Unga kan bli företagare

Enligt Timonen kan också en ung person som precis utexaminerats från yrkesskolan bli företagare.

– Visst kan man bli företagare redan i unga år. Åldern är inget hinder. Att driva ett företag är ingen raketvetenskap, men det kräver en vilja av stål. Det finns många exempel på framgångsrika unga företagare.

En annan väsentlig sak är enligt Timonen att förstå kundernas behov som ständigt förändras.

– Företagaren måste förstå att kundens behov förändras och förändra sin egen verksamhet därefter.

Själv har han arbetat i familjeföretaget i 50 år och fortsätter ännu som styrelseordförande och äldre rådgivare. •

Heikki Timonen

- kommerseråd, styrelseordförande, Machinery Group
- styrelsemedlem, Yksityisrittäjien Säätiö

DRÖMFÖRETAG :

Mekanisk verkstad som tillverkar innovativa metallprodukter för den internationella marknaden.

BILD: Machinery Group

Företagandet lyfter Finland

Yrkesskoleleverna bör bli bättre på att förstå hur företag fungerar och varifrån pengarna kommer. Alla behöver en viss företagarkompetens.

Bygnadsplåtslageri var med för första gången som uppvisningsgren vid Mästare2014 i Lahtis. Uppvisningen arrangerades av metall- och byggföretaget Pettersteel från Kuopio och utbildningsföretaget Opeco från Åbo. Om Pettersteels vd:s **Petteri Heimonens** önskemål uppfylls är grenen om några år en officiell tävlingsgren i Mästare.

– Om de studerande blir intresserade av branschen och utbildningsutbudet ökar kommer grenen också att locka tävlande, tänker sig Heimonen.

Studerande, utbildning och tävlande behövs, för branschen lider brist på arbetskraft. Petteri Heimonen tror att unga blir intresserade av branschen, bara de får veta att den finns.

Mer plåtslagarutbildning

Enligt Suomen Peltiseppäyrittäjät ry sysselsätter branschen för tillfället 7 000 byggnadsplåtslagare, men antalet som går i pension är betydligt större än antalet nyutexaminerade. En orsak till arbetskraftsbristen är enligt Heimonen bristen på utbildning. Byggnadsplåtslagare utbildas för tillfället endast av företag i branschen och på läroavtal av några privata utbildningsarrangörer. Heimonen hoppas på mer utbildning i offentliga läroanstalter.

– Det finns många småföretag i branschen och alla kan inte utbilda sina arbetstagare själva. Förhoppningsvis ordnas grundexamen inom husteknik på andra stadiet eller utbildning av byggnadsplåtslagare i något skede exempelvis på åtta orter runtom i Finland.

BILD: Juha Roininen

Byggnadsplåtslageri var en av tävlingsgrenarna också i EuroSkills Lille 2014.

Enligt Heimonen är yrkesskicklighetstävlingarna viktiga för att utbildningsläget ska förbättras.

Mästare lyfter fram branschen

När byggnadsplåtslageri var med som uppvisningsgren vid Mästare 2014 visade två anställda från Pettersteel och en från Turun Pläkipelti Oy för publiken vilket slags arbete en byggnadsplåtslagare utför. Enligt Petteri Heimonen fick uppvisningsgrenen rätt stor uppmärksamhet.

– Många stannade för att se på arbetsdemonstrationen och vi fick träffa ledande personer vid olika läroanstalter och tala om branschen. Läroanstalterna har börjat intressera sig för branschen.

Heimonen har också i övrigt arbetat aktivt för branschens synlighet. Han talade om branschen exempelvis inför landslagstruppens avresa till EuroSkills 2014. Byggnadsplåtslageri är enligt Heimonen mycket praktiskt inriktat.

– Byggnadsplåtslagarens arbete är direkt avgörande för hela byggnadens kvalitet. Om husets konstruktioner inte är ordentligt skyddade blir de våta.

”Jag tycker att det är viktigt att praktikanterna verkligen får pröva på arbetet och inte bara står och tittar i hallen. Då märker de om de har valt rätt bransch.”

Allt mer praktiskt inriktad utbildning

Petteri Heimonen anser att det bästa skulle vara att ordna byggnadsplåtslagarutbildningen som en praktiskt inriktad utbildning i samarbete mellan läroanstalter och företag.

– Det finns få lärare som behärskar branschen och lite undervisningsmaterial. Utbildningen kunde ordnas med timlärare, och anställda vid olika företag kunde undervisa eleverna.

Heimonen tycker att yrkesutbildningen över lag borde göras mer praktisk.

– Det finns många yrkesstuderande som är frustrerade på studiernas nuvarande uppbyggnad. Det kunde finnas mer praktisk undervisning och studierna kunde framskrida snabbare.

Mer samarbete mellan företag och läroanstalter

Petteri Heimonen önskar också mer undervisning i företagsamhet vid läroanstalterna. Redan i grundskolan kunde man lära eleverna hur företag fungerar och att alla i företaget har en viktig uppgift, förstås anpassat till barnens ålder. Heimonen efterlyser också mer samarbete mellan läroanstalter och företag.

– En lärare som har arbetat på en läroanstalt hela sitt liv kan ha svårt att väcka intresse för företagande, men företagare kunde besöka läroanstalterna och hålla sporrande föreläsningar. Jag tror att många företagare är beredda att göra det.

Heimonen har ändå upplevt att läroanstalterna inte är så intresserade av att samarbeta med företag.

– Läroanstalterna håller för hårt fast vid sina egna strukturer. Det samma gäller säkert många företag. Båda parterna borde fundera mer på hur de kunde ha nytta av samarbetet.

Alla har en viktig roll

Som arbetsgivare förväntar sig Petteri Heimonen att unga arbetstagare ska vara frimodiga, ivriga och villiga att arbeta. Han är nöjd med de studerande och nyutexaminerade som har börjat arbeta på Pettersteel. Han har också berättat klart och tydligt för de unga vad det förväntas av dem.

– Nyutexaminerade och praktikanter har uppvisat en bra attityd. Jag tycker att det är viktigt att praktikanterna verkligen får pröva på arbetet och inte bara står och tittar i hallen. Då märker de om de har valt rätt bransch.

Han tycker att yrkesskolelever och alla andra med borde förstå sin roll i företaget bättre.

– Alla borde förstå att vars och ens arbetsinsats mäts i euro. Unga arbetstagare förstår inte alltid det.

Företagarna borde i sin tur berätta öppet för de anställda om exempelvis företagets ekonomi.

– Företagaren bör ha en helhetssyn på vars och ens roll i kedjan.

För sina egna anställda har Heimonen betonat att alla anställda gör kundarbete och att kunden betalar alla anställdas lön. Om en enskild arbetstagare föreslår extrakostnader måste han eller hon förstå att man då måste ta mer betalt av kunderna eller effektivisera arbetet.

En företagare behöver inte vara arbetsnarkoman

Petteri Heimonen säger att en företagare är en kreativt resonerande typ som kan anpassa sig till kundens behov. Han anser också att det behövs allt fler företagare.

– Den offentliga sektorns andel är för stor. Det behövs fler yrkesutövarföretag om Finland ska nå ett snabbare uppsving.

Han säger att en företagare måste ha en övergripande syn på samhället och vara innovativ, flitig och ambitiös, men att man inte behöver vara arbetsnarkoman.

– Företagaren har nog plats för annat i sitt liv också.

Heimonen tycker inte att en ung person som nyligen utexaminerats från yrkes-skolan är för ung för att bli företagare, men han tror att det kan vara lättare att bli företagare om man först skaffar sig en bred yrkeskompetens som löntagare.

Han säger att de som är flitiga klarar sig i livet över lag.

– Flitiga personer kan påverka hur de klarar sig i livet. •

Petteri Heimonen

- vd, Pettersteel Oy

DRÖMFÖRETAG :

Byggföretag som utför byggarbeten enligt en ny och allt effektivare modell.

BILD: Pettersteel Oy

Nu kör vi!

De unga företagarna kommer

Det bästa med att vara företagare är friheten att göra egna val och ta ansvar för dem, säger **Heidi Parkkinen**, **Siiri Härmä**, **Riku Korhonen** och **Vili Heiskanen**.

Heidi Parkkinen

- Syateljé företagare, syateljén Pinkkiheidi i Åbo

Våren 2010

Heidi Parkkinen vinner Mästare 2010 i klädsömnad och blir färdig sömmerska från Åbo yrkesinstitut.

– Mästare-tävlingen gav mig mer yrkeskompetens och självsäkerhet. I skolan talades det inte alls om företagande, vilket är ganska intressant med tanke på att det inte finns särskilt många anställningsmöjligheter i den här branschen. Nu talas det lyckligtvis om det.

September 2010

Parkkinen grundar ett firmanamn och köper en 1 400 euros symaskin för sina vinstpengar från Mästare och sparpengar.

– Jag sökte till yrkeshögskolan, men kom inte in och blev företagare istället. Jag hade funderat på det redan under studietiden, för jag vill göra saker på mitt sätt och arbeta självständigt. Mina föräldrar och mina fyra syskon är också företagare.

Våren 2012

Parkkinen hyr sin första affärslokal och köper två nya symaskiner, för hon har fått fler kunder.

Våren–sommaren 2013

Parkkinen anställer sin första arbetstagare efter dennas period av inläring i arbetet. Syateljén flyttar till sin nuvarande lokal.

BILD: Markku Ojala

– Det var väldigt spännande att anställa. Jag funderade på om det finns jobb för oss båda och om jag kan betala lönen. Jag fick lönesubvention i tio månader och det underlättade.

Januari 2014

Parkkinen börjar beställa idrottstygger från England. En stor del av syateljéns arbete går ut på att sy tävlingsdräkter åt idrottare.

Augusti 2014

En annan anställd inleder ett två år långt läroavtal i Parkkinens syateljé.

– Det är fint att kunna anställa nya unga sömmerskor. •

Siiri Härmä

• Frisör och företagare, frisersalongen Hiushuone SH i Somero

April 2014

Siiri Härmä vinner grenen frisering i Mästare2014.

Hon intervjuas i flera tidningar.

– Utan tävlingen skulle jag knappast ha bokningslistorna fulla just nu. I och med tävlingen insåg jag vad jag kan.

Maj 2014

Härmä blir färdig frisör från Salon seudun ammattiopisto. Det är självklart för henne att grunda ett eget företag, för hon vill inte flytta till någon annan ort eller arbeta i en stor frisersalong. Hennes styvfar och hennes pojkvän, som båda är företagare, samt läraren **Pia Kiikeri** uppmanar henne att grunda en egen frisersalong.

– Jag tänkte att jag kan hitta på något annat om det inte går bra.

Juli 2014

Den affärslokal som Härmä har hittat blir ledig och hon börjar renovera lokalen.

Augusti 2014

Härmäs frisersalong har invigning. Bokningarna strömmar in.

– Det fina med att vara företagare är att man själv får bestämma öppettiderna, sina arbetstider, taxan och mycket annat. Som företagare kan man också ha bättre inkomster än om man är anställd.

November 2014

En annan företagare hyr en stol i Härmäs frisersalong. I december tar Härmä också emot en praktikant. •

BILD: Markku Ojala

Riku Korhonen

- Videospels- och byggföretagare, företagen RikuCo och MTRJ Palvelut

Hösten 2012

Riku Korhonen börjar på kursen Vuosi yrittäjänä (ett år som företagare) och grundar nätbutiken RikuCo, som säljer begagnade konsolspel.

– Före kursen hade jag inte tänkt bli företagare, men tanken blev allt mer lockande under kursens gång.

April–maj 2013

Ung Företagsamhet rf väljer RikuCo till bästa företag och Korhonen vinner guld i grenen företagsamhet i Mästare2013 tillsammans med två studiekamrater.

– Under förberedelserna inför Mästare och under själva tävlingen lärde jag mig mycket om teamarbete.

Juli 2013

RikuCo belönas i de europeiska företagarnas tävling Company of the Year i London.

November 2013

Korhonen grundar MTRJ Palvelut Oy tillsammans med tre kompanjoner. Företaget renoverar i huvudsak placerares hyresbostäder.

– Jag visste inget om byggnadsbranschen, men det gör de andra och tillsammans är vi ett bra team.

Maj 2014

Korhonen blir färdig merkonom från Suomen Liikemiesten Kauppaopisto och blir företagare på heltid.

– Mitt företagande har påverkats mycket av all uppmuntran jag har fått hemma och i skolan. Mina föräldrar är företagarsinnade.

September 2014

Korhonen medverkar i boken Taivas+Helvetti vol. 2.

– Det finaste med att vara företagare är att man lär sig av allt man gör och att man får göra egna val. När man är ung är det också mer riskfritt att pröva på än när man är trettio eller fyrtio. Då kan många redan ha familj och bostadslån. •

BILD: Simo Nyysönen

Vili Heiskanen

- Maskin- och metallföretagare, Hevimet Oy

Maj 2011

Vili Heiskanen tävlar i maskinbearbetning i Mästare-tävlingen och blir färdig verkstadsmekaniker från Forssan ammatti-instituutti. Han blir sjätte i Mästare-tävlingen.

– Tävlingen gav mig självsäkerhet och jag insåg att jag är bra på det här.

Heiskanen går med i landslagsträningen inför EuroSkills och WorldSkills.

Sommaren 2012

Efter armén börjar Heiskanen avlägga specialyrkesexamen för verkstadsmekaniker på läroavtal i ett företag som tillverkar bland annat verktyg för industrin.

Våren 2014

Arbetsgivaren erbjuder sina arbetstagare att köpa företagets verktygssida. Heiskanen blir intresserad.

– Ända sedan jag var liten har jag drömt om att bli företagare. Mina föräldrar har haft ett företag i metallbranschen. Det är sällan man får chansen att börja som företagare med en färdig kundkrets och alla maskiner man behöver.

Oktober 2014

Heiskanen vinner brons i CNC-fräsning i EuroSkills-tävlingen i franska Lille.

November 2014

Heiskanens företag Hevimet Oy införs i handelregistret. Företaget kommer att planera och tillverka tvåkomponentsprutformor för företag inom plastindustrin. Heiskanen lyfter lån från Finnvera och banken. Lånet känns inte avskräckande och han brinner för sitt nya företag.

– Det bästa med att vara företagare är friheten och möjligheten att utveckla verksamheten.

Vintern 2015

Heiskanens företag inleder sin verksamhet och övertar nästan tio anställda från den förra arbetsgivaren. Alla anställda är äldre än Heiskanen.

– Det känns fint att anställa andra. Det är klart att jag först funderade på vad de skulle tänka när de fick en yngling till direktör. Jag är ändå flitig och ansvarsfull och ger aldrig upp. Jag vill lyckas. Inom industrin går många företagare i pension de närmaste åren och det behövs nya som tar över. •

BILD: Markku Ojala

Slutsatser

Att vara företagare är dagens melodi. Företagandet har en erkänd betydelse för individen, arbetslivet och hela samhället. Också för allt fler ungdomar är företagande i dag ett lika beaktansvärt alternativ som lönearbete, även om det nästan utan undantag kräver mycket kunskap, mod och mental styrka.

Vad är det som föranleder den här förändringen? Det finns säkert inte bara ett svar på den frågan. Företagande har främjats under en lång tid av flera olika parter. Också exempel och framgångshistorier som inspirerar andra har sin roll i det arbetet.

Också den här publikationen bygger på framgångshistorier. De intervjuade personerna berättar hur yrkesskicklighetstävlingarna har varit till nytta för dem på vägen mot ett eget företag eller hur de har utnyttjat tävlingarna för att främja företagande. Syftet med boken är utöver att beskriva verksamheten också att bedöma vilken inverkan yrkesskicklighetstävlingarna har för främjandet av företagsamhet, hur verksamheten kunde utvecklas och vilken roll företagsamheten ska ha i Mästare i fortsättningen.

Utbildningen har stor betydelse för främjandet av företagsamhet. Lagstiftningen och examensgrunderna utgör en viktig grund för studierna i företagsamhet. I den nya lagen om grundläggande yrkesutbildning föreskrivs att yrkesutbildningen ska främja både sysselsättning och företagsamhet. Också i de nya examensgrunderna för yrkesinriktade grundexamina, som träder i kraft i augusti 2015, betonas företagsamheten mer än tidigare. Målet är att de unga ska ha beredskap att bli företagare när de utexamineras från yrkesskolan.

Det målet genomsyrar också yrkesskicklighetstävlingarna. Tävligen är en utmärkt möjlighet att testa den egna kompetensen och skapa nätverk. I tävlingen testas just de färdigheter som är viktiga också för att nå framgång som företagare: förmåga att ta kontrollerade risker, samarbetsförmåga, noggrannhet, ihärdighet, social kompetens och stresstålighet. I tävlingarna lär deltagarna sig mycket som de har praktisk nytta av, och framgång är ett resultat av hårt arbete, inte av slumpen.

Företagsamheten uppmärksammas på många sätt i Mästare-tävlingen. Sedan 2008 har företagsamhet utgjort en egen tävlingsgren. Dessutom ska företagsamhet ingå på något sätt i uppgiften och bedömningen i alla tävlingsgrenar. I intervjuerna betonas tävlingsverksamhetens betydelse för undervisningen och utvecklingen av den. Det är lätt att lyfta fram viktiga moment i tävlingsuppgifterna och därmed öka deras betydelse också i undervisningen. Via Skills Finlands upp-

giftsbank är tävlingsuppgifterna och bedömningen av dem tillgängliga för alla lärare. På så sätt sprids nyttan också till andra än dem som deltar i tävlingen.

Det är viktigt att också företagen är med i Mästare. Det samarbete mellan läroanstalter och företag som byggts upp kring Mästare är mycket konkret. De grenvisa styrgrupper som planerar tävlingen har rent konkret i uppgift att ta fram tävlingsuppgifter som motsvarar arbetslivet i respektive bransch. Vid planeringen av uppgifterna bedömer grupperna hur branschen utvecklas och vilka behov det kommer att finnas framöver. Dessa diskussioner förs i styrgrupperna i samarbete mellan representanter för läroanstalter, företag och administration. I styrgrupperna medverkar totalt 350 experter från olika branscher i utvecklingen av sin egen tävlingsgren och undervisningen i branschen. Grupperna är en betydande resurs också för främjandet av företagsamhet. Företag kan utnyttja Mästare också genom att ingå samarbetsavtal med Mästare-evenemanget. Årligen ingås cirka 200 samarbetsavtal med företag.

Intervjuerna visar att företagslivet uppskattar kombinationen av praktik och teori i Mästare. Främjandet av företagsamhet är viktigt ur företagets perspektiv. Ett företags framgång bygger på en kompetent personal med ett företagarmässigt grepp och en företagarrattityd.

Yrkesskicklighetstävlingarna har långa traditioner. Det är inte alltid så enkelt att införa nya grenar och idéer i den här traditionsrika tävlingen. Att grenen företagsamhet infördes och snabbt växte från uppvisningsgren till en av de populäraste grenarna i Mästare är ett utmärkt exempel på företagarrattityden. Grenen har förts framåt med kunskap, envishet och samarbete. Även om grenen är ung är den synnerligen stark.

När Skills Finland grundades var ett av målen att främja studerandes intresse för självständigt företagande. Det uppfylls i hög grad via yrkesskicklighetstävlingarna. Sedan 2010 har Skills Finlands företagsamhetskommitté tagit ett stort ansvar för främjandet av företagsamhet. Enligt intervjuerna är tävlingarna en utmärkt metod för att främja företagande och företagsamhet.

Tacket för att den här boken ges ut riktas förutom till Skills Finlands företagsamhetskommitté även till Yksityisryittäjien Säätiö, som har beviljat bidrag för utgivningen av boken. •

”Målet är att de unga ska ha beredskap att bli företagare när de utexamineras från yrkesskolan.”

Eija Alhojärvi

Verksamhetsledare, Skills Finland rf

Pekka Matikainen

Mästare-chef, Skills Finland rf

Tävling stärker företagartityden

I framtiden behövs företagsamhet inom alla yrken och alla branscher, inte endast för den som är företagare.

Tävling är en del av företagandet, konstaterar de som intervjuats för den här boken. Företagaren utvecklar sig själv och vill hela tiden lära sig nytt. Samma attityd återfinns hos de unga som testar sin kompetens och tålighet i Mästare-tävlingen. Att tävla i yrkesskicklighet stärker självförtroendet och karaktären – med andra ord företagsamheten.

Läs om vad olika aktörer inom Mästare-tävlingen, företagsamhet och yrkesutbildning har för erfarenheter av att lära sig och lära ut företagsamhet.

